

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 grudnia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych - II Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 10 listopada 2022 r. przyznał M. I. (1) prawo do emerytury od 7 grudnia 2022 r. tj od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Do obliczenia emerytury przyjęto kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem ich waloryzacji zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury.

Wskazano, że emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę.

- kwota składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 98659,72 zł

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 688120,26 zł

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 196,20 mc-y

- wyliczona kwota emerytury wynosi 4010,09 zł.

Jednocześnie wnioskodawcy nie przyznano rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach wskazując, że nie udowodnił on wykonywania pracy w takich warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat. Ponadto poinformowano, że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z Fabryki (...) w P. za okres od 16 marca 1982 r. do 31 października 1988 r., które wnioskodawca przedłożył, nie stanowi środka dowodowego w sprawie, ponieważ przedłożono niepotwierdzoną kopię, jednakże nawet złożenie oryginału pozostaje bez wpływu na prawo do rekompensaty.

(decyzja k. 11-13 akt ZUS)

W dniu 21 grudnia 2022 r. M. I. (1) złożył odwołanie od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany i przyznania prawa do rekompensaty na podstawie przedłożonych przez niego dokumentów za okres zatrudnienia w Spółdzielczym Ośrodku (...) w P., w Przedsiębiorstwie (...), oraz w Fabryce (...) w P.. (odwołanie k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie k. 8-9)

W piśmie procesowym z dnia 9 stycznia 2023 r. organ rentowy wskazał, iż mając na uwadze dokumenty złożone przez wnioskodawcę do odwołania, nie kwestionuje już jako odpowiednio udokumentowanego okresu pracy w szczególnych warunkach od 16 marca 1982 r. do 31 października 1988r. (pismo procesowe k. 11)

Na rozprawie w dniu 23 maja 2023 r. ustanowiony w toku procesu pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołane, pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania. (stanowiska procesowe stron – e-protokół z rozprawy z dnia 23.05.2023r., zapis 00:01:57-00:02:18)

Na rozprawie w dniu 13 lipca 2023 r. strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska procesowe. Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł dodatkowo o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. (stanowiska procesowe stron – e-protokół z rozprawy z dnia 13.07.2023 r., zapis 00:19:40-00:23:57)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca M. I. (1) urodził się w dniu (...). (okoliczność bezsporna)

W okresie od 1 września 1972 r. do 31 marca 1979 r. wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Spółdzielczym Ośrodku (...) w P., do 11 września 1975 r. jako uczeń zawodu, następnie w okresie od 12 września

1975 r. do 31 marca 1979 r. jako szlifierz. W okresie od 27 października 1976 r. do 11 grudnia 1978 r. wnioskodawca był zwolniony od wykonywania pracy celem odbycia zasadniczej służby wojskowej. Służbę tę odbywał w okresie od 29 października 1976 r. do 11 listopada 1978 r. (świadczenie pracy k. 3 plik kapitałowy akt ZUS, wyciąg z książeczki wojskowej k. 16 akt ZUS plik kapitałowy oryginalna dokumentacja osobowa koperta k. 28)

Spółdzielczy Ośrodek (...) w P. poświadczył zatrudnienie wnioskodawcy w szczególnych warunkach we wskazanym okresie. W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach wskazano, iż w okresie od 11 września 1972 r. do 31 marca 1979 r. wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę szlifowania wyrobów i narzędzi metalowych na stanowisku szlifierz wymienionym w wykazie A dziale III poz 78 pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr 80/85 Zarządu Centralnego Spółdzielczości Pracy z dnia 30.06.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach organizacyjnych spółdzielczości pracy. (świadczenie wykonywania prac w warunkach szczególnych k. 5 oryginał koperta k. 13)

Będąc zatrudnionym we wskazanym zakładzie pracy wnioskodawca niezmiennie pracował na stanowisku szlifierza. W tym okresie ostrzył na sucho na szlifierkach narzędzia do pracy. Było kilka szlifierek we wskazanym zakładzie, do każdego z narzędzi była inna szlifierka. Szlifiernia o powierzchni ok 20 m² znajdowała się w pomieszczeniu oddzielnym od reszty zakładu, tak by ograniczyć wpływ warunków szkodliwych na pracowników innych działów. Podczas szlifowania i ostrzenia wydzielala się widia, czyli węgiel spiekany zamontowany na szlifierkach, ponieważ narzędzia miały ostrza z węgla spiekane. Równolegle na zmianie pracowało 2 szlifierzy. Nie było żadnych masek, wydzielal się pył. Nie było też słuchawek chroniących przed hałasem. Zamontowane były jedynie prymitywne wyciągi powietrza, działające jak odkurzacz i wciągające opiłki metalu. Narzędzia były ostrzone przez cały czas, nie było żadnych przestojów w pracy, a wnioskodawca nie był oddelegowany do wykonywania innych prac. Wnioskodawca otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szczególnych oraz mleko.

Będąc zatrudnionym na stanowisku ucznia wnioskodawca pracował tylko jako szlifierz, wykonując obowiązki w pełnym wymiarze czasu pracy. Jego praca do września 1975 r. nie odbiegała od tej, którą wykonywał później już na stanowisku szlifierza. Wnioskodawca pracował wtedy na ostrzalni, był to oddzielny dział. Nie był wówczas delegowany do innych prac.

(zeznania świadka K. M. e-protokół z rozprawy z dnia 23.05.2023 r., zapis 00:30:57- 00:36:32, przesłuchanie zeznania wnioskodawcy e-protokół z rozprawy z dnia 13.07.2023 r., zapis 00:13:16-00:19:49 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami e-protokół z rozprawy z dnia 23.05.2023 r., zapis 00:02:18 -00:27:42)

Wnioskodawca ma uprawnienia do kierowania samochodów ciężarowych od 28 października 1978 r. (prawo jazdy okazane na rozprawie e-protokół rozprawy z dnia 23.05.2023 r., zapis 00:38:02 -00:38:44, przesłuchanie wnioskodawcy e-protokół z rozprawy z dnia 13.07.2023 r., zapis 00:13:16-00:19:49 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami e-protokół rozprawy z dnia 23.05.2023 r., zapis 00:02:18 -00:27:42)

W okresie od 9 kwietnia 1979 r. do 28 stycznia 1982 r. wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy w Przedsiębiorstwie (...) w P., przy czym początkowo do 10 stycznia 1982 r. jako kierowca, zaś od 11 stycznia 1982 r. jako robotnik transportu wewnętrznego. (świadczenie pracy z 2.02.1982 r. - k.87, świadectwo pracy z 22.01.1997 r. – k.4, duplikat świadectwa pracy z 16.05.2020 r. - k.6 akt ZUS plik kapitałowy oryginał koperta k.13 dokumentacja osobowa i płacowa k. 87-117)

We wskazanym okresie wnioskodawca pracował nieprzerwanie jako kierowca samochodu ciężarowego o ładowności 5 t - jeździł S. 29. Każdy kierowca był przypisany do swojego auta. Zdarzało mu się jeździć innym samochodem, gdy była awaria lub inny kierowca był na urlopie albo gdy przypisany samochód szedł do obsługi. Wówczas wnioskodawca zwoził do zakładu z terenu całej Polski części do budowy maszyn oraz stal. Przedsiębiorstwo zajmowało się produkcją maszyn do budowy dróg, czyli rozkładarek do asfaltu, walców drogowych do zagęszczania asfaltu. W okresie zatrudnienia zdarzały mu się wyjazdy dwudniowe Wnioskodawca nie zajmował się ani załadunkiem ani rozładunkiem tych elementów. M. I. (1) nie był delegowany do innych prac, nie było w pracy w przestojów. W

okresie tego zatrudnienia wnioskodawca nie otrzymywał dodatku za pracę w szczególnych warunkach. Żadnemu kierowcy nie wystawiono świadectwa potwierdzającego pracę w takim charakterze. W okresie w którym przeniesiono wnioskodawcę na inne stanowisko ten był na urlopie i zwolnieniu lekarskim. Następnie odszedł z pracy za porozumieniem stron. (zeznania świadka S. L. e-protokół z rozprawy z dnia 13.07.2023r., zapis 00:04:06 -00:11:58 przesłuchanie zeznania wnioskodawcy e-protokół z rozprawy z dnia 13.07.2023 r., zapis 00:13:16-00:19:49 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami e-protokół z rozprawy z dnia 23.05.2023 r., zapis 00:02:18 -00:27:42)

W okresie od 16 marca 1982r. do 31 października 1988 r. ubezpieczony był zatrudniony w Fabryce (...) w P. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku szlifierza. We wskazanym okresie wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykaz a Dział III Hutnictwo i Przemysł Metalowy poz 78 pkt 6. (świadectwo pracy k. 6 oraz k. 8 akt ZUS plik kapitałowy i k. 5 plik emerytalny oryginał koperta k. 13 dokumentacja osobowa koperta k. 26)

Wskazany zakład wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, podając, że w okresie od 16 marca 1982 r. do 31 stycznia 1988 r. M. I. (2) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę z wykazu A na stanowisku szlifierza w wymienionym w dziale III - Hutnictwo i Przemysł Metalowy poz. 78 szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne pkt 6 stanowisko szlifierz Załącznika nr I do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. (...) nr 102 poz. 1). (świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych k. 7 i k. 6 w aktach ZUS plik emerytalny oryginał koperta k. 13)

Wnioskodawca szlifował tam na sucho łoża maszyn na szlifierce Bileter, na której nie było chłodzenia. Szlifierka znajdowała się na hali produkcyjnej. Była tylko jedna szlifierka, na której pracowało się na sucho i na jednej, która była chłodzona. Rozpylone chłodziwo jest trucizną. Przy szlifowaniu żeliwa na sucho, jak ono się rozpyliło, można było wywołać pożar. Oprócz wnioskodawcy był drugi szlifierz, z którym pracował na różnych zmianach. Szlifierka produkowała pył. W pracy był hałas. Wnioskodawca pracował bez maski i słuchawek ochronnych, dostawał tam mleko. Nie był oddelegowany do innych prac. (przesłuchanie wnioskodawcy e-protokół z rozprawy z dnia 13.07.2023 r., zapis 00:13:16-00:19:49 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami e-protokół z rozprawy z dnia 23.05.2023 r., zapis 00:02:18 -00:27:42)

W dniu 10 listopada 2022 r. wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę z rekompensatą. (wniosek k. 1-6 akt ZUS plik dot. emerytury)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty zawarte w załączonych do akt sprawy aktach ZUS, jak i złożone w toku procesu dokumenty osobowe i płacowe za sporne okresy zatrudnienia. Zeznania świadków i korespondujące z nimi przesłuchanie wnioskodawcy Sąd ocenił jako wiarygodne, nie znajdując żadnych podstaw by kwestionować ich szczerść i zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy. Wskazane dowody korespondowały z treścią złożonej w procesie dokumentacji. Jednocześnie organ rentowy nie zgłosił wniosków dowodowych mających na celu wykazanie okoliczności przeciwnych. Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy nie pozostawia wątpliwości, co do charakteru pracy skarżącego w spornych okresach.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z art. 21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (t.j.Dz.U. z 2023 r. poz. 164) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (zob. np. M. Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX/el. 2017; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15, LEX 2044406).

Przepisy art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze do dnia wejścia w życie ustawy tj. do 31.12.2008 r. w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art.21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołujący się nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1251) za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art. 32 ust.4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca ostatecznie domagał się ustalenia, że w okresach zatrudnienia:

- od 1 września 1972 r. do 31 marca 1979 r. w Spółdzielczym Ośrodku (...)

- od 9 kwietnia 1979 r. do 28 stycznia 1982r. w Przedsiębiorstwie (...) w P..

- od 16 marca 1982 r. do 31 października 1988 r. w Fabryce (...) w P.,

stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych, w pierwszym i ostatnim przypadku pracę szlifierza oraz prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Natomiast rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r., Nr 237, poz.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia.

W myśl § 21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Tym samym brak świadectwa pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub wydanie świadectwa, które nie spełnia wymagań formalnych nie przekreśla ustalenia, że tego rodzaju praca była wykonywana. W szczególności ubezpieczony może wykazywać innymi środkami dowodowymi, że praca świadczona była w warunkach szczególnych. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się bowiem te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie cywilnym. W szczególności zastosowanie mają art. 6 k.c., art. 232 k.p.c. W sprawie o świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdzie przedmiotem ustaleń sądu ma być charakter zatrudnienia, dokonywanie ustaleń stanu faktycznego odbywa się z reguły poprzez przeprowadzenie dowodów osobowych oraz - o ile to jest możliwe - dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych. Osobowe źródła dowodowe (w tym zarówno zeznania świadków, jak i strony procesowej) muszą być skonfrontowane z istniejącą dokumentacją i dopiero uzyskanie przekonania graniczącego z pewnością co do przebiegu zatrudnienia, może pozwolić na pozytywne rozstrzygnięcie o prawie do świadczeń. Ocena osobowych źródeł dowodowych musi być przy tym wolna od jakiegokolwiek dowolności, uwzględniając reguły logiki oraz zasady doświadczenia zawodowego. (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 27 października 2016 r III AUa 41/16 LEX nr 2151525)

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w spornych okresach była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach.

Wynikające z wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2013 r. III AUa 1370/12 LEX nr 1339369).

Kwalifikacja pracy jako pracy w warunkach szczególnych odbywa się na podstawie kryterium stanowiskowo-branżowego (czyli konkretne stanowisko w określonej branży). Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia i uciążliwości w oddzielnych działach oraz przypisanie poszczególnych stanowisk pracy do odrębnych gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż konkretne stanowisko jest narażone na ekspozycję czynników szkodliwych w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale gospodarki (branży) jest umiejscowione. Dlatego konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi gospodarki ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 4 z późn. zm.), wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym. Od kryterium branżowego można odstąpić w pewnych sytuacjach, gdy wykonywana jest praca uznana za szkodliwą dla jednej branży, mimo iż warunki jej wykonywania w innej branży są tak samo szkodliwe. Jeżeli pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu przemysłu, w ramach którego to działu takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałoby być uznane za naruszające zasadę równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 grudnia 2016 r., III UK 40/16, LEX nr 2186064).

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r. I UK 393/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 II UK 21/10).

Pełne zatrudnienie w warunkach szczególnych pojmowane jest jako bezwzględna cecha tego zatrudnienia jako uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia emerytalnego. Możliwe jest przy tym łączenie w przebiegu dniówki prac o różnym charakterze polegające na wykonywaniu nie jednego, lecz kilku rodzajów prac w szczególnych warunkach, wymienionych w wykazie. W takim wypadku do czasu pracy w warunkach szczególnych zlicza się czas równoległe wykonywanych czynności tylko wtedy, gdy różne prace wszystkie łącznie lub każda z osobna odpowiadają pracom w szczególnych warunkach i wszystkie razem wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy./tak SA w Łodzi w wyroku z dnia z dnia 2 czerwca 2016 r., III AUa 1687/15, LEX nr 2062050/ Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest natomiast dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

W świetle treści Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) pracą w szczególnych

warunkach jest wymieniona w Wykazie A Dział III Hutnictwo i Przemysł Metalowy, poz 78 praca szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne. Nadto wskazane prace i stanowisko szlifierza wymienia Załącznik nr I do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30.03.1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. (...) nr 102 poz. 1) Wykazie A Dział III, poz 78 pkt 6.

Natomiast zgodnie z treścią wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku wskazuje, że wymienione w Dziale VII W transporcie i łączności poz 2. Prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów stanowią prace w szczególnych warunkach. Nadto Prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów na stanowisku kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony wymienione są w wykazie A, dziale VIII, poz. 2 pkt. 1 do zarządzenia nr 33 Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983r., w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu łączności (Dz. Urz. (...).1983.3.32).

Przedkładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że zgromadzony i niepodważony przez organ rentowy materiał dowodowy w postaci zeznań świadków i przesłuchania wnioskodawcy oraz zgromadzonej dokumentacji w tym osobowej jednoznacznie potwierdza że obowiązki ubezpieczonego w ramach zatrudnienia od 1 września 1972 r. do 31 marca 1979 r. w Spółdzielczym Ośrodku (...) i od 16 marca 1982 r. do 31 października 1988 r. w Fabryce (...) w P., na stanowisku szlifierza, faktycznie wykonywane były przez niego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy i odpowiadały pracy oraz stanowiskom określonym w ww. aktach prawnych. Organ rentowy zresztą ostatecznie okresu pracy w Fabryce (...) w P. jako pracy w szczególnych warunkach nie kwestionował.

Sąd przy tym zauważa, iż początkowo wnioskodawca pracując w Spółdzielczym Ośrodku (...) zatrudnionym był jako uczeń jednak z jego przesłuchania skonfrontowanego z treścią zeznań świadka jasno wynika, iż w praktyce cały ten czas, w pełnym wymiarze wykonywał te same obowiązki - ostrzył narzędzia na szlifierkach do pracy na sucho w jednakowym stopniu będąc narażonym na warunki szkodliwe. Tym samym brak podstaw do wyłączenia jego okresu pracy w charakterze ucznia z pracy w warunkach szczególnych.

Sąd także nie traci z pola widzenia, iż w okresie od 29 października 1976 r. do 11 listopada 1978 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. Niemniej jednak na gruncie rozpoznawanej sprawy także czas zasadniczej służby wojskowej winien zostać zaliczony wnioskodawcy do okresu pracy w warunkach szczególnych

Podkreślić należy, że czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu uprawniającego do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Takie doliczenie jest możliwe tylko wówczas, gdy zainteresowany podjął prace w szkodliwych warunkach w ciągu 30 dni od opuszczenia wojska. (por. postanowienie SN z dnia 29.05.2019 r., II UK 188/18)

Okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (t.j.Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zalicza się go więc nie tylko do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), ale również – poprzez odesłanie z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach

pomostowych – do okresu pracy w warunkach szczególnych, od którego zależy przyznanie prawa do rekompensaty. (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 22 czerwca 2022 r., III AUa 49/21)

Skoro art. 21 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych wprost odwołuje się do pojęcia okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, to oczywistym jest, że rozważania podjęte na gruncie tej ustawy w odniesieniu do służby wojskowej znajdują odpowiednie zastosowanie do świadczeń przyznawanych w trybie przepisów pierwszej z tych ustaw. Wyłącza to w tym przypadku stosowanie wyłącznie przepisu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Zalicza się go więc nie tylko do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej), ale również – poprzez odesłanie z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych – do okresu pracy w warunkach szczególnych, od którego zależy przyznanie prawa do rekompensaty. (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 15 czerwca 2022 r., III AUa 40/21)

Świadcząc pracę w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 9 kwietnia 1979 r. do 28 stycznia 1982 r. M. I. (1) stale i w pełnym wymiarze wykonywał także pracę w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego. Wnioskodawca w spornym okresie był kierowcą samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, wykonującym czynności w ramach transportu i przewozu towarów. Na obowiązki wnioskodawcy nie składały się jakiegokolwiek inne czynności. W istocie, co wynika z jego dokumentacji osobowej formalnie od 11 stycznia 1982 r. wnioskodawca był zatrudniony jako robotnik transportu wewnętrznego. Niemniej jednak przeniesienie go na to stanowisko miało miejsce w okresie zwolnienia lekarskiego i urlopu w związku z planowanym odejściem wnioskodawcy z pracy. W praktyce nigdy on wskazywał obowiązków nie podjął. Pracę kierowcy wykonywał więc nieprzerwanie. Brak więc podstaw i w tym zakresie do kwestionowania szczególnego charakteru tak wykonywanych czynności.

Reasumując, stwierdzić należy, że po uwzględnieniu do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia wnioskodawcy:

- od 1 września 1972 r. do 31 marca 1979 r. w Spółdzielczym Ośrodku (...)

- od 9 kwietnia 1979 r. do 28 stycznia 1982r. w Przedsiębiorstwie (...) w P..

- od 16 marca 1982 r. do 31 października 1988 r. w Fabryce (...) w P.,

jego staż pracy w warunkach szczególnych wyniósł tj. 16 lat i 4 dni. Nawet po odjęciu okresu delegowania do pełnienia obowiązków robotnika transportu wewnętrznego od 11 stycznia 1982 r. - niewątpliwie spełnia wymóg posiadania 15-letniego okresu pracy w takim charakterze. Tym samym wnioskodawcy przysługuje prawo do rekompensaty.

W myśl art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Na mocy art. 129 ust. 1 cytowanej ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Mając na względzie powyższe, należało zmienić zaskarżoną decyzję o czym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., w zw § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800 z późn. zm.).

J.L.